

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

Maa- ja metsätalousministeriö

kirjaamo@mmm.fi

PL 30

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön 10.2.2021 päivätty lausuntopyyntö

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI ELÄINTEN TUNNISTAMISESTA JA REKISTERÖINNISTÄ SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt viitekohdassa mainitulla kirjeellään Ruokavirastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Ruokavirasto on perehtynyt luonnokseen ja lausuu seuraavaa.

Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Yleisenä havaintona lakiluonnoksesta Ruokavirasto toteaa, että esitys olisi informatiivisempi, jos siinä kerrottaisiin selkeästi miltä osin jatkossa sovelletaan suoraan EU-lainsäädäntöä, miltä osin ehdotetaan kansallisia muutoksia tai miltä osin vaatimukset pysyisivät ennallaan.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun lain aiheuttamien uusien rekisteröintien kustannukset rahoitettaisiin valtion talousarvion momentilta 30.20.01 (Ruokaviraston toimintamenot, siirtomääräraha 2 v.) Esityksessä todetaan lisäksi, että uusien rekisteröintien kustannusten arvioidaan olevan vähäisiä, jonka vuoksi määrärahaan ei esitetä muutosta. Ruokavirasto toteaa ehdotetun lain edellyttävän, että uusia toimijoita lisätään valvonnan piiriin ja näistä kerätään uusia tietoja. Lain toimeenpano aiheuttaa muutoksia seuraaviin tietojärjestelmiin ja rekistereihin: eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri, eläintietojärjestelmä (lammas-, vuohi- ja sikarekisteri), merkkiläusjärjestelmä, nautarekisteri, ELTE -järjestelmä, eläinkuljettajarekisteri, eläinvälittäjärekisteri ja vesiviljelyrekisteri. Pelkästään näiden tietojärjestelmien kehittämiskustannusten arvioidaan olevan ostotyökustannusten osalta noin 300 000 € sekä Ruokaviraston henkilökustannusten osalta noin 230 htp. Lisäksi Ruokaviraston osuus koirarekisterin kehittämiskustannuksista arvioidaan olevan noin 500 000 euroa. Kehittämiskustannusten lisäksi muutokset kasvattavat merkittävästi myös tietojärjestelmien vuosittaisia ylläpitokustannuksia.

4.2.2 Yritysvaikutukset

Ruokaviraston maksullisten suoritteiden osalta tulisi huomioida 1.3.2021 voimaan tulleen uuden maksusetuksen mukaiset hintamuutokset. Lisäksi huomiona, että Ruokavirasto perii kiinteää maksua rekisteröityjen hevoseläinten tunnistusasiakirjan myöntämisestä vasta 21.4.2021 lähtien.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin

Yleisenä huomiona Ruokavirasto toteaa, että esityksestä puuttuu kauttaaltaan ELY-keskusten vastuulle kuuluva vesieläintenpidon ja pitopaikkojen rekisteröintivelvoite.

Esityksen mukaan osa eläinterveyssäännösten uusien ilmoitettavien eläinlajien pitämiseen liittyvästä valvonnasta tulisi kunnaneläinlääkäreiden vastuulle. Esityksessä todetaan, että valvontaa tehtäisiin pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä, joten työmäärän lisäys olisi tältä osin vähäinen.

Ruokavirasto toteaa, että uusia pidettäviä eläinlajeja, joilta jatkossa edellytetään pitopaikkojen rekisteröintiä, olisivat muun muassa, tuotantokanit sekä muualla kuin paliskunnan alueella pidettävät porot. Myös sellaiset sukusolujen ja alkioiden pitopaikat, joilta ei edellytetä hyväksyntämenettelyä, tulisivat rekisteröintivelvoitteen piiriin ja sitä kautta valvottavaksi. Valvontaa edellyttää myös pitopaikkojen kirjanpitovelvoitteen laajeneminen uusiin eläinlajeihin, kuten hevosiin. Lisäksi pidettävien hirvi- ja kamelieläinten yksilöllisen tunnistamisen valvonta sekä koirien tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta tulisi virkaeläinlääkärien vastuulle. Ruokavirasto katsookin, ettei lainsäädännön tavoitteiden toteutumisen ja valvonnan vaikuttavuuden kannalta ole mielekästä hallituksen esityksessä todeta, ettei uusia vaatimuksia lähtökohtaisesti tulisi valvomaan muutoin kuin jonkun muun valvonnan yhteydessä. Ruokavirasto korostaa tässä yhteydessä, että tulevana vuosina tavoitteena on nimenomaan eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnan tehostaminen alueellisella ja paikallisella tasolla, jotta eläinrekistereiden ajantasaisuus ja oikeellisuus pystytään nykyistä paremmin varmistamaan. Tällöin myös mm. eläinten pitopaikkojen rekisteröinnin ja maataloustukijärjestelmien ulkopuolella olevien eläintenpitäjien merkinnän ja rekisteröinnin valvontaa ja valvonnan ohjausta tehostetaan. Uusien valvontakohteiden johdosta virkaeläinlääkäreiden työmäärä tulee siten kasvamaan ja tämä on hyvä tuoda esityksessä myös esille.

Perustelujen mukaan koirarekisterin perustamiskustannuksiksi on Ruokaviraston oman työn osalta alustavasti arvioitu 316 000. Ruokavirasto korostaa, että perustamiskustannukset ovat noin 500 000 euroa, mikäli koirarekisteri tullaan toteuttamaan ulkoistetun toimijan toimesta. Tämän lisäksi perustamiskustannuksiin on lisättävä ulkoiselle toimijalle aiheutuvat kustannukset. Uuden lainsäädännön toimeenpanon lisäksi Ruokavirastolle tulee uutena tehtävänä myös hevoseläinten tunnistamisasiakirjan myöntämiseen liittyvät tehtävät.

Lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO

Puh. 029 530 0400 (vaihe)

ruokavirasto.fi

Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET

Tfn 029 530 0400 (växel)

livsmedelsverket.fi

FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND

Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)

foodauthority.fi

Business ID: 2911686-7

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

1 § Soveltamisala

Pykälän perusteluissa todetaan, että tässä laissa säädettäisiin eläinterveyssäännösten mahdollistamista poikkeuksista. Kohdassa 4.1 on kuitenkin mainittu, että poikkeuksista olisi tarkoitus säätää vasta maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Perusteluissa on myös mainittu, että koe-eläinten merkitsemiseen ja tunnistamiseen sovelletaan lakia 497/2013. Ruokaviraston käsityksen mukaan eläinterveyssäännöstö ei kuitenkaan mahdollista poikkeuksia koe-eläinten osalta muulta osin kuin silloin, kun Aluehallintoviraston myöntämällä luvalla on suljetun pitopaikan eläimillä mahdollista käyttää vaihtoehtoisia tunnistimia.

2 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Pykälän perusteluissa on viitattu eläinsuojelulakiin, jossa säädetään eläimen tunnistimien kiinnittäjän pätevyysvaatimuksista. Ruokavirasto korostaa, että eläinsuojelulainsäädännössä on tällä hetkellä säädetty sallittujen toimenpiteiden tekijän pätevyysvaatimuksista vain hyvin yleisellä tasolla. Virasto korostaa, että uuden eläinten hyvinvointilainsäädännön valmistelun yhteydessä tunnistimien kiinnittäjien pätevyysvaatimuksista tulisi säätää riittävällä tarkkuudella. Tämä on edellytyksenä sille, että Ruokavirasto tai viraston valtuuttama taho ylipäättään voi pitää luetteloa koirien mikrosirun asettamiseen pätevistä henkilöistä, kuten ministeriön asetuksessa koirien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä on säädetty.

Ruokavirasto ehdottaa, että pykälässä tulisi mainita myös näiden lakien soveltamisalaan kuuluvan toiminnan rekisteröintivelvoitteesta, erityisesti jos muusta lainsäädännöstä johtuvan toimintapaikan tai toiminnan rekisteröintivelvoitteen voidaan katsoa kattavan myös eläintunnistujärjestelmän rekisteröintivelvoitteen, kuten 6 §:ssä on säädetty eläinkuljettajien osalta. Eläinten hyvinvointilakiehdotuksessa riistatarhojen, tuotantotarkoituksiin tarhattavien luonnonvaraisten eläinten tarhojen ja ammattimaisesti hevoseläimiä pitävien toimijoiden ilmoitusvelvollisuutta on sovitettu yhteen eläintunnistuslainsäädännössä säädetyn pitopaikkailmoituksen kanssa. Ruokavirasto esittää, että vastaavaa kokonaisvaltaista tarkastelua tehtäisiin myös eläintunnistuslain mukaisen maaeläinten pitopaikkojen rekisteröintivelvollisuuden osalta. Pällekkäistä pitopaikkojen rekisteröintivelvoitetta on edelleen koe-eläinlain lisäksi myös eläinsuojelulain mukaisessa luvanvaraisessa toiminnassa, sekä ammattimaisen tai muutoin laajamittaisen seura- ja harrastuseläinten pidon kanssa niiltä osin, kuin toimintaa harjoitetaan kotitalouksien ulkopuolella, esimerkiksi lemmikkieläinliikkeissä.

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

2 luku Pitopaikkojen ja toimijoiden rekisteröinti

3 § Maaeläinten tai sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen rekisteröinti

Ruokavirasto katsoo, että perustelumuihistiosta tulisi vähintäänkin esimerkinomaisesti käydä ilmi, mitä uusia eläinlajeja ja millaista sukusolujen ja alkioiden pitoon liittyvää toimintaa pitopaikkojen rekisteröintivelvoite koskee. Viranomaisen hyväksyntää edellyttävästä sukusoluihin ja alkioihin liittyvästä toiminnasta on säädetty eläintautilaissa. Vaatimus tämän toiminnan ulkopuolelle jäävien sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen rekisteröinnistä on uusi, joten eri eläinlajien keinollista lisäämistä tai sukusolujen varastointia harjoittavien toimijoiden tulisi pystyä lain säännöksistä tunnistamaan toimintaansa koskevat velvoitteet.

Pykäläehdotuksen mukaan maaeläinten tai sukusolujen ja alkioiden pitopaikat on ilmoitettava Ruokavirastolle. Nykyisen lainsäädännön mukaan eläintenpitäjää ja pitopaikkaa koskevat ilmoitukset toimitetaan sille maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jonka toimialueella eläinten pääasiallinen pitopaikka sijaitsee. Koska tarkoitus ei ole muuttaa nykyistä työnjakoa, Ruokavirasto toteaa, että säännöstä ja perusteluja tulee selkeyttää siten, että niistä käy yksiselitteisesti ilmi velvollisuus ilmoittaa pitopaikat eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin ja että ilmoitukset toimitetaan kuten aiemminkin maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Ilmoituksen voi käytännössä tehdä rekisteriin myös Ruokaviraston sähköisen asiointikanavan kautta. Neuvonta itse ilmoituksen tekemiseen tulisi kuitenkin toimijan asuinkunnan maaseutuviranomaiselta, kuten tälläkin hetkellä.

Pykäläehdotuksen mukaan ilmoitusta ei tarvitse tehdä poron pitopaikasta, jos poroa pidetään poronhoitolaissa tarkoitetun paliskunnan alueella. Ruokavirasto kiinnittää huomiota siihen, että eläinterveyssäännöstössä ei ole erikseen säädetty poikkeamismahdollisuudesta porojen pitopaikkojen rekisteröintivelvoitteesta. Eläinterveyssäännösten johdanto-osan mukaan rekisteröinnit voi kuitenkin sisällyttää rekisteröintijärjestelmään, jonka jäsenvaltio on jo perustanut muita tarkoituksia varten. Ruokavirasto pitää hyvänä, että eläintunnistuslaissa ei säädetä päällekkäistä rekisteröintivelvoitetta pitopaikoille, jotka on jo rekisteröity muun lainsäädännön nojalla. Porojen pidon lisäksi tällaisia ovat esimerkiksi eläinsuojelu- tai muun lainsäädännön mukaista rekisteröintiä edellyttävät toimintapaikat. Ruokavirasto katsoo, että ole-massa olevan rekisteröintijärjestelmän hyödyntämisestä tulisi mainita myös em. muiden rekisterien osalta. Lisäksi Ruokavirasto pitää tärkeänä, että myös poronhoitolain tai muun kansallisen lainsäädännön mukaisesti jo rekisteröidyistä toimintapaikoista on käytettävissä eläinterveyssäännösten mukaista tietosisältövaatimusta vastaavat tiedot.

Pykälän toisessa momentissa esitetään, että jos pitopaikassa kerätään, tuotetaan, käsitellään tai varastoidaan sukusoluja tai alkioita käytettäväksi ainoastaan saman pitopaikan eläinten keinollista lisäämistarkoitusta varten, toimijan ei tarvitse ilmoittaa eläinterveys säännösten 84 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii kohdassa tarkoitettuja tietoja sukusoluista ja alkiosta. Ruokavirasto toteaa, että pykälä on ristiriidassa perusteluissa esitetyn kanssa. Kyseisessä alakohdassa säädetään rekisteröitävän sukusolujen tai alkioiden pitopaikan ilmoituksen tietosisällöstä. Säännöksen mukainen ilmoituksen tietosisällön supistaminen ei Ruokaviraston näkemyksen mukaan kuitenkaan kokonaan poista kyseisen sukusolujen tai alkioiden pitopaikan rekisteröintivelvoitetta, kuten perustelumuioston mukaan olisi tarkoitettu.

4§ Eläinvälittäjien ja kokoamista toteuttavien pitopaikasta riippumattomien toimijoiden rekisteröinti

Ruokavirasto toteaa, ettei eläinvälittäjää ole eläinterveys säännöstyössä määritelty. Jotta kävisi selkeästi ilmi mitä toimijoita tai toimintoja lakisääteiset velvoitteet ja vaatimukset koskevat, tulisi kaikki vain kansallisessa lainsäädännössä esiintyvät termit määritellä laissa riittäväällä tarkkuudella.

5§ Vesiviljelypitopaikkojen rekisteröinti

Ruokavirasto ehdottaa, että perusteluihin selkeyden vuoksi lisättäisiin, että hyväksynnän vaativien pitopaikkojen osalta Ruokavirasto välittää ELY-keskuksille rekisteröitävät tiedot, jotka ELY-keskus edelleen veisi rekisteriin. Pykälän mukaan vesiviljelypitopaikkojen toimijoiden on ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava ELY-keskukseen tiedot vastuullaan olevista vesiviljelypitopaikoista. Ruokavirasto ehdottaa, että pykälään kirjattaisiin myös toimijan velvoite pitää ilmoitetut tiedot ajan tasalla.

6§ Eräitä eläimiä kuljettavien henkilöiden rekisteröinti

Pykälän perusteluiden mukaan uusia rekisteröitäviä toimijoita olisivat ne kuljettajat, jotka kuljettavat unionin jäsenvaltioiden välillä tai kolmanteen maahan kavi- ja sorkkaeläimiä taikka kaupallisessa tarkoituksessa koiria, kissoja tai frettejä. Ruokavirasto toteaa, että perustelumuiostiossa olisi hyvä mainita, että rekisteröintivelvoite koskee myös siipikarjan kuljettajia. Ruokavirasto huomauttaa samalla, että varsinaisessa pykälässä mainittu kaupallinen tarkoitus koskee koirien, kissojen ja frettien kuljetusta, mutta ei siipikarjaa. Asian selkeyttämiseksi Ruokavirasto esittää, että pykäläluonnoksen sanajärjestystä muutettaisiin siten, että siipikarja mainitaan ennen kaupallisessa tarkoituksessa kuljetettavia koiria, kissoja ja frettejä.

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

7§ Tietojen kirjaamis- ja säilyttämismenettely

Pykälän perusteluiden mukaan pykälä vastaa pitkälti voimassa olevan lain 21 pykälää. Ruokavirasto huomauttaa, että tietojen kirjaamisvelvoitteeseen tulee eläinterveysseurannuksen myötä selvästi enemmän eläinlajeja kuin aiemmin. Lisäksi uusia kirjaamisvelvoitteita on tulossa myös nykyisille jo kirjaamisvelvoitteen piirissä oleville eläinlajeille, esim. elektronisen tunnisteen tyyppi ja sijainti, mikäli eläimellä tällainen tunnistin on. Pitopaikan kirjaamis- ja säilyttämismenettely koskee eläinten lisäksi myös sukusoluja ja alkioita eläinterveysseurannuksen 103 artiklan mukaisesti.

Ruokavirasto toteaa, että porojen osalta on myös säädettävä poikkeus ellei 14 § perusteluissa esitetty kirjaamistapa täytä eläinterveysseurannuksen vaatimuksia pitopaikan kirjapöytäkirjaan.

Ruokavirasto katsoo, että lisäksi tulisi selkeyttää sitä, miten tällä hetkellä jo kirjaamisvelvoitteen piirissä olevien nautaeläinten, sikojen, lampaiden ja vuohien osalta tilanne muuttuu nykyiseen verrattuna. Ruokavirasto katsoo, ettei sikojen osalta ole mahdollista soveltaa pelkästään ATK-pohjaista tietokantaa eli eläintietojärjestelmää, koska sikojen osalta ei ilmoiteta syntyviä ja kuolemia 7 päivän kuluessa. Delegoidun asetuksen 23 artiklan 1 kohdan a) mukaan sikojen syntyviä ei tarvitse kirjata. Ruokavirasto korostaa, että laissa tulisi säätää samat vaatimukset tietosisällöstä kuten nykyin sioille on vaadittu eläinluettelon ylläpitämisestä (esim. sikojen syntymät ja kuolemat kirjataan lukumäärät per päivä).

Ruokavirasto pitää tärkeänä, että pykälässä säädettäisiin tarkemmin teurastamojen teurastuksiin liittyvien tietojen kirjaamis- ja säilyttämismenettelyä, koska pykälä esitettyssä muodossa antaa tulkinnanvaraa eikä se kerro yksiselitteisesti, mitä vaatimuksia teurastamoilla on. Artiklassa 102 ei ole erikseen säädetty teurastamojen kirjaamisvaatimuksista, ja sitä joutuisi soveltamaan, mikä aiheuttaisi lisääntyvää epäselvyyttä teurastamoille ja viranomaisille. Selvyyden vuoksi olisi tarpeen säätää (tai ainakin mainita perusteluissa), missä muodossa tiedot tulee säilyttää ja mitä tietoja tulee säilyttää. Erityisen tärkeää olisi mainita, että teurastamojen tulee säilyttää tiedot joko paperilla tai sähköisesti (esim. excel-tiedostona) niin, että ne voidaan tarvittaessa esittää valvontaviranomaiselle. Tietoihin tulisi sisällyttää teurastettujen eläinten EU-tunnus, ruhopaino (kylmäpaino) yhden desimaalin tarkkuudella ja hylätty paino (sekä muut oleelliset tiedot). Jos uudella ohjelmakaudella jatkuvat rekisteritietoihin perustuvat teuraspalkkiot, niiden valvominen edellyttää, että teurastamo on säilyttänyt ja tallentanut ruhojen punnitus- ym. tiedot omaan kirjanpitoon. Ei riitä, että tiedot löytyvät sähköisesti keskustietokannasta, koska pelkästään niiden perusteella ei voida varmistaa tietojen oikeellisuudesta.

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

3 luku Eläinten jäljitettävyyttä

8 § Yleiset vaatimukset eläinten tunnistamisesta

Pykälässä säädetään yleisestä vaatimuksesta merkitä eläimet tunnistimella siten, kuin kunkin eläinlajin osalta erikseen säädetään. Ruokavirasto toteaa yleisenä huomiona, että eläinlajikohtaisissa säädöksissä käytettävistä tunnistimista tulee huomioida myös lain 16 § mukainen aluehallintoviranomaisen myöntämä poikkeamismahdollisuus tavanomaisista tunnistusvaatimuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto hyväksyisi, kuten voimassa olevan lain 18 §:n mukaan, eläinten merkitsemiseen käytettävät tunnistimet kutakin eläinlajeja varten erikseen tunnistimien valmistajan tai markkinoijan hakemuksesta. Ruokavirasto esittää, että vähintään perusteluissa otettaisiin kantaa siihen, onko jo kertaalleen jollekin eläinlajille hyväksytyt tunnistimet hyväksyttävä uudestaan toiselle eläinlajille. Esim. hirvi- ja kamelieläinten merkinnässä olisi mahdollista käyttää lampaiden ja vuohien hyväksytyjä korvamerkkejä, koska merkeille EU-lainsäädännössä asetetut vaatimukset ovat yhteneväiset.

Komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/2035, 2 artiklan 18 kohdan mukaan eläinten tunnistuskoodin ensimmäinen osa on jäsenvaltion maakoodi. Ruokavirasto esittää harkittavaksi tulisiko laissa säätää myös toimivaltaisesta viranomaisesta liittyen tunnistuskoodien hallintointiin, kuten nykyisessä laissa (18 §) on tehty. Ruokavirasto pitää tärkeänä, että maakoodillisia tunnistuskoodoja hallinnoidaan keskitetysti, jotta voidaan varmistaa niiden yksiselitteisyys.

Ruokavirasto kiinnittää huomioita, että 3 luvussa on otettu kantaa vain eläinten merkitsemiseen. Eläinten tunnistaminen ja jäljitettävyyttä pitää kuitenkin sisällään sekä eläinten merkinnän että rekisteröinnin. Eläinlajikohtaisissa vaatimuksissa ei ole säädetty eläinten rekisteröinnistä. Johdonmukaisuuden vuoksi pykäliin tulisi sisällyttää näiden tietojen lisäksi myös eläinten rekisteröinti. Ruokavirasto pitää tärkeänä, että merkitsemisen lisäksi eläinlajikohtaisissa tunnistamiseen liittyvissä pykälissä säädettäisiin myös eläintietojärjestelmän tietosisällöstä niiltä osin kuin järjestelmään on mahdollisesti tarvetta tallettaa eläinterveyssäännösten säädetyn tietosisällön ylittävää kansallista tietoa, kuten perustelumuioston 9 §:ssä on viitattu.

9 § Nautaeläinten tunnistaminen

Pykälän mukaan nautaeläimet tulisi merkitä 20 päivän kuluessa syntymästä. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/520 §13, 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pidentää

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

tunnistimien kiinnittämisen enimmäisaikaa yhdeksään kuukauteen nautaeläimille, joita kasvatetaan tietyissä olosuhteissa. Ruokavirasto toivoo, että näistä lajeista ja roduista säädetään myöhemmin tarkemmin.

Pykälän perusteluiden 2 kappaleen mukaan eläinterveys säännösten 84 artiklan 1 kohdan b alakohdan kohdan iii mukaan toimijoiden on ilmoitettava rekisteriin myös maaeläinten luokat ja lajit. Perusteluissa mainitaan myös, että korvamerkin lisäksi nautaeläimen tarkempi tunnistaminen myös rodun, sukupuolen, käyttötarkoituksen tai tuotantomuodon takia olisi tarpeen muun muassa eläintukien maksamista varten, ja tukina maksetaan mm. lypsylehmä palkkioita ja sonnipalkkioita. Ruokavirastolle on epäselvää, miten tämä perustelumuihistossa mainittu asia liittyy 9 § säädettyyn nautaeläinten tunnistamiseen. Rotu ja sukupuoli eivät ole eläintunnistussääntöön perustuvia vaatimuksia. Näitä tietoja on tallennettu eläintietojärjestelmään ja käytetty eläintukien määräytymiseen, mutta ne eivät ole tunnistussääntöön pakollisia tietoja. Perusteluissa tulisi tuoda esiin mitkä tiedot perustuvat eläintunnistussääntöön ja mitkä tiedot on ilmoitettava eläintukien määräytymisen takia ja missä lainsäädännössä näistä säädetään. Ruokavirasto huomauttaa lisäksi, että sonnipalkkiota ei ole enää tukimuotona olemassa, vaan korvaava tukimuoto on nautaeläinpalkkio.

10 § Lammas- ja vuohieläinten tunnistaminen

Ehdotetun pykälän mukaan lampaiden tunnistamiseen käytettäisiin tavanomaista tai elektronista korvamerkkiä. Pykälän perustelujen mukaan delegoidun asetuksen 45 ja 48 artiklan mahdollistamaa vuohisnauhaa, pötsibolusta, injektoitavaa transponderia tai molempiin korvalehtiin laitettavaa elektronista korvamerkkiä ei olisi tarkoitus ottaa käyttöön Suomessa. Kuten Ruokavirasto on edellä 8 pykälän osalta tuonut esille, eläinlajikohtaisissa vaatimuksissa tulee huomioida myös lain 16 § mukainen poikkeamismenettely, joka edellyttää, että poikkeusta hyödyntävien eläinten tunnistamiseen on käytössä myös muita hyväksytyjä tunnistimia, kuten pötsibolus tai injektoitava transponderi.

Pykälän perusteluiden 2. kappaleen eläinlukumäärä perustuu Luonnonvarakeskuksen tilastoihin. Ruokavirasto katsoo, että perusteluissa tulisi käyttää niitä lukuja, jotka ovat saatavilla viranomaisrekisteristä. Komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/2035 artiklassa 48 säädetyn poikkeuksen edellytyksenä on eläinten kokonaislukumäärää, joka on tallennettu jäsenvaltion atk-pohjaiseen tietokantaan. Eläintietojärjestelmästämmme 1.4.2020 eläinmääräluvut ovat seuraavat: lampaita 142 488 kpl ja vuohia 8 803 kpl.

Ehdotuksen mukaan eläimet on merkittävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa syntymästä. Ratkaisua ei kuitenkaan ole perusteltu. Ruokavirasto pitää erittäin tärkeänä, että

lampaiden merkintä- ja rekisteröinti-ikää alennetaan. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/520 art. 3 ja 1 kohdan mukaan lampaiden ja vuohien syntymäilmoitusten määräaika on 7 päivää eikä näin ollen lampaille ja vuohille sovellettaisi edellä mainitun asetuksen artiklan 3 ja 2 kohtaa. Ruokavirasto pitäisi lisäksi tärkeänä, että tunnistimien kiinnittämiseksi määräaika olisi myös 7 päivää. Joidenkin lajien ja rotujen kohdalla, joilla on pienet korvat voisi tunnistimien kiinnittämiseksi kuitenkin tarvittaessa säätää lisääaikaa. Näin pystyttäisiin valvonnassa tunnistamaan eläimet ja todentamaan pitopaikkojen eläinmäärät aukottomasti. Nykyisellään valvonnassa on mahdotonta tunnistaa lampaita ja vuohia sekä todeta eläinmääriä johtuen siitä, että alle 6 kuukauden ikäisiä ei tarvitse merkitä, rekisteröidä eikä niistä tarvitse ylläpitää eläinluetteloa. On myös tullut esille tapauksia, joissa tehdään poikimailmoitus vain joidenkin syntyneiden karitsoiden osalta.

Eläintietojärjestelmään ilmoitetaan vuosittain runsaasti lampaita ja vuohia poistotavoilla kadonnut, kuollut, lopetettu ja teurastettu tilalla. Vuonna 2020 edellä mainituilla poistotavoilla on lampaita ja vuohia eläintietojärjestelmään ilmoitettu 1746 (kadonnut), 4867 (kuollut), 3989 (lopetettu) ja 7737 (teurastettu tilalla). Vastaavat luvut vuosien 2016-2020 välisenä aikana on 11 839 (kadonnut), 29 525 (kuollut), 20 471 (lopetettu) ja 48 785 (teurastettu tilalla).

Ruokavirasto korostaa, että syntymäilmoitusten (poikimailmoitusten) ja merkitsemisen määräajan muutos parantaisi huomattavasti eläinten jäljitettävyyttä. Eläintautien torjunnassa on äärimmäisen tärkeää saada nopeasti tieto pitopaikkojen todellisista eläinmääristä. Muutoksella saataisiin eläinmäärät suoraan viranomaisrekisteristä ja tiedot olisivat korkeintaan 7 päivää vanhoja. Muutos mahdollistaisi lampaiden ja vuohien järjestelmällisemmän ja tehokkaamman valvonnan. Lisäksi Ruokavirasto on nykyisten valvontakäytäntöjen perusteella tehnyt havainnon, että lähes kaikki valvonnassa olleet tilat ovat jo merkinneet eläimensä alle 7 päivän ikäisenä. Lisäksi poikimailmoitusten (syntymäilmoitusten) tekeminen 7 päivän jaksoissa olisi helpompaa, kun ilmoitusten lukumäärät ovat pienemmät.

Ruokavirasto toteaa lisäksi, että muutos tukisi myös eläintukien määräytymisiä. Esimerkiksi eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteiden ehtoja on noudatettava jo 3 kk ikäisillä eläimillä. Eläimelle lasketaan ruokintapäivät jo 2 kk iästä lähtien. Ruokintapäivien kertymistä ei voida pitää täysin luotettavana, jos eläintä ei ole merkitty ja rekisteröity ennen kuin ruokintapäivät alkavat kertyä.

11 § Sikaeläinten tunnistaminen

Pykälän 1 momentin mukaan sikaeläimet merkitään tatuoinnilla eläimen korvalehteen tai reiden ulkopintaan taikka kiinnittämällä eläimen korvalehteen tavanomainen korvamerkki tai elektroninen korvamerkki. Tatuoinnissa tai korvamerkissä on oltava eläimen syntymä-pitopaikan yksilöllinen rekisterinumero tai Ruokaviraston hyväksymän tuotantoketjun vii-meisen pitopaikan yksilöllinen rekisterinumero. Tämän lisäksi on 2 momentissa on sää-detty, että ennen teuraskuljetukseen luovuttamista tulee siat merkitä tatuoimalla merkin-tätunnus. Ruokavirasto tiedustelee, että mikäli siat lähtevät tuotantoketjun viimeisestä pi-topaikasta suoraan teuraskuljetukseen, niin riittääkö silloin sioille pelkkä teurasmerkintä eikä näin ollen tarvitse merkitä pitopaikkatunnuksella? Lisäksi Ruokavirasto huomauttaa, että mikäli toimija ei kuulu hyväksytyyn tuotantoketjuun eikä pitopaikka sikojen kasvatus-aikana muutu, on sikojen syntymätilojen (emakkosikalat) lakiehdotuksen mukaan merkit-tävä eläimensä pitopaikkakohtaisella (FI + 12 merkkisellä) tunnuksella, kun taas syntymäti-loilla, jotka kasvattavat eläimensä teurasikään (yhdistelmäsisikalat) riittää teurasmerkintänä pitopaikkakohtainen (korkeintaan 5 merkkinen) merkintätunnus.

Tarhattu villisika voitaisiin pykälän mukaan luovuttaa teuraskuljetukseen ilman teurasmer-kintää. Ruokavirasto huomauttaa, että pykälään tulisi tarkentaa miten tarhatut villisiat tu-lisi merkitä, mikäli siat siirretään suoran syntymätilaltaan teuraskuljetukseen. Eläinterveys-säännösten 52 art. ei sisällä villisioille merkinnässä poikkeusmahdollisuuksia.

12 § Hevoseläinten tunnistaminen

Pykäläluonnoksen mukaan hevoseläimet yksilöidään eläimen tunnistuskoodin sisältävällä mikrosirulla. Ruokavirasto nostaa esille, että hevoseläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan täytäntöönpanoasetusluonnoksen mukaan kiireellistä lääkinällistä hoitoa tarvit-sevien pikkuvastojen tunnistamisessa voisi käyttää myös vaihtoehtoisia tunnistusmenetel-mää kuten tavanomaista tai elektronista vuohisnauhaa.

Lisäksi Ruokavirasto toteaa, että pykälän perusteluissa viitatus eläinterveyslainsäädännön 118 artiklan lisäksi tarvetta tarkempiin säännöksiin tulee myös 120 artiklan nojalla annettavan täytäntöönpanoasetuksen vaatimuksista.

13 § Pidettävien kameli- ja hirvieläinten tunnistaminen

Pykälän perusteluiden mukaan hirvieläimiä ovat hirvet, peurat ja porot. Ruokavirasto eh-dottaa tarkennettavaksi taksonomiaa. Hirvieläin on heimo, johon kuuluu 4 alaheimoa ja useita sukuja. Esimerkkinä kauriiden alaheimoon ja peurojen sukuun kuuluvat metsäpeura

ja tunturipeura. Meillä tarhattu täpläkauris sen sijaan kuuluu jalokauriiden alaheimoon, täpläkauriiden sukuun. Jotta tulkinta olisi yksiselitteistä, ehdottaa Ruokavirasto käytettäväksi virallista taksonomiaa (www.laji.fi) Vaihtoehtoisesti voitaisiin viitata eläinterveys-säännösten liitteen III eläinlajilistaan, vastaavasti kuten kamelieläimienkin kohdalla on tehty. Kamelieläimiin kuuluvat alpakoiden ja laamojen lisäksi myös kamelit ja vikunjat. Ruokavirasto katsoo, että kamelieläimet tulisi lakiin kirjata samoin kuten eläinterveys-säännösten liitteessä III on lueteltu.

Pykälän mukaan hirvieläimet tulee merkitä mikrosirulla tai korvamerkeillä. Ruokavirasto tiedustelee, onko hirvieläimille tarkoitus säätää merkitsemisvaihtoehtona myös tatuointi, kuten delegoitu asetus (EU) 2019/2035 73 art. mahdollistaa?

Pykälän 2 momentin mukaan tiettyjen hirvieläinten osalta voidaan merkintävaatimuksista poiketa. Ruokavirasto toteaa, että pykälässä olisi tarkennettava tilanteet, joita poikkeus koskee. Tällaisia olisivat esim. tilanteet, jossa tarhattuja eläimiä vapautetaan luontoon (riis-tatarhaus) tai tilanteet, joissa eläinten teurastus aloitetaan pitopaikassa ja jonka jälkeen ne siirretään ruhona teurastamoon.

14 § Porojen tunnistaminen poronhoitoalueella

Ruokavirasto huomauttaa, että perustelumuiistiossa mainitussa delegoidun asetuksen 74 artiklassa säädettyä poroja pitäviä toimijoita koskevaa poikkeusta ei ole rajattu poronhoi-toalueelle, vaan kyse on kansallisesta päätöksestä.

Pykälän perusteluissa on mainittu, että poronhoitoalueen porojen pitopaikkana pidettäisiin paliskuntaa. Ruokavirasto pitää tärkeänä varmistaa, että paliskuntien poroluettelot katta-vat tietosisällöltään pitopaikkojen tietojen kirjaamis- ja säilyttämisvelvoitteet, joista on sää-detty eläinterveys-säännösten 102 artiklassa.

15 § Lemmikkieläinten tunnistaminen

Ruokavirasto pitää ongelmallisena, ettei lakiehdotuksessa ole erikseen määriteltä, mitä lemmikkieläimellä tarkoitetaan. Pykälän perusteluissa viitataan eläinterveys-säännösten 4 artiklan 11 kohdassa olevaan määritelmään, jonka mukaan lemmikkieläimellä tarkoitetaan liitteessä I olevassa luettelossa mainittuun lajiin kuuluvaa eläintä, jota pidetään yksityi- sessä, muussa kuin kaupallisessa tarkoituksessa. Ruokavirasto huomauttaa, että maa- ja metsätalousministeriön asetusta koirien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1/2021) sovel- letaan kaikkien koirien tunnistamiseen ja rekisteröintiin, eikä sen soveltamisalasta ole ra- jattu pois kaupallisessa tarkoituksessa pidettäviä koiria. Ruokavirasto esittääkin, että tässä

laissa säädettäisiin erikseen lemmikkieläimen määritelmästä kansallisen lainsäädäntötarpeen näkökulmasta.

16 § Suljettujen pitopaikkojen toimijoille ja eläimiä eräitä erityistarkoituksia varten pitäville toimijoille myönnettävät poikkeukset

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan nautaeläinten tunnistusvaatimuksista voitaisiin poiketa perinteisiä kulttuuri- ja urheilutapahtumia varten kasvatettaviin rotuihin kuuluvien eläinten osalta Aluehallintoviraston myöntämän luvan mukaisesti. Ruokaviraston käsityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa poikkeukset eläinten tunnistusvaatimuksista härkätaisteluita varten kasvatettavien rotujen osalta, mutta jos kyse on jostain muusta, tulisi toiminta avata perusteluissa. Muussa tapauksessa Ruokavirasto esittää poikkeuksen poistamista.

17§ Lammas- ja vuohieläinten sekä sika-eläinten siirrot Suomen alueella

Ruokavirasto toivoo perustelumuiiota täsmennettävän siten, että myös siirtoasiakirjassa edellytetyt tiedot eläinten siirto-, osto- ja myyntitapahtumista tallennetaan tietokantaan.

18§ Eläinten tunnistusasiakirjat toiseen jäsenvaltioon siirtoa varten

Ruokavirasto kiinnittää huomiota, että ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan koirilla, kissoilla ja freteillä tulee jäsenvaltioiden välillä siirrettäessä olla delegoidun asetuksen 71 artiklassa tarkoitettu eläinlääkärin myöntämä tunnistusasiakirja, ja kohdassa esitetyn määritelmän mukaan eläinlääkärillä tarkoitetaan henkilöä, jolla on eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) nojalla oikeus harjoittaa eläinlääkäriammattia Suomessa. Ruokavirasto huomauttaa, että delegoidun asetuksen 71 artiklassa tarkoitettu tunnistusasiakirja voi olla myönnetty myös muussa jäsenvaltiossa tai komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:0 577/2013 liitteen II mukaisessa kolmannessa maassa, jolloin sen myöntäjänä ei voi olla pelkästään henkilö, jolla on oikeus harjoittaa eläinlääkäriammattia Suomessa.

Ruokavirasto toteaa lisäksi, että lemmikkieläinten tunnistusasiakirjan myöntävällä eläinlääkärillä ei ole eläintautilain mukaan kirjanpitovelvollisuutta myöntämistään tunnistusasiakirjoista. Tämän johdosta Ruokavirasto esittää harkittavaksi, olisiko tämän lain nojalla annettavalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarpeellista säätää myös myönnettyjä tunnistusasiakirjoja koskevasta kirjanpidosta.

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

19 § Kuolleiden märehitjiden ilmoittaminen

Pykälän perusteluissa todetaan jäljitettävyyden kannalta olevan tärkeää, että kaikista niistä eläimistä, joista tuottaja on tehnyt poistoilmoituksen niiden lähtiessä tilalta raatoina hävitykseen, myös käsittely- ja polttolaitoksessa tehtäisiin ilmoitukset suoraan rekisteriin. Ruokavirasto toteaa että käsittely- ja polttolaitoksen ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia käsittelylaitokseen vastaanotettuja raatoja eikä vain niitä, joista toimija on tehnyt poistoilmoituksen. Lisäksi tulisi täsmentää, että käsittely- ja polttolaitoksen vastaanottoilmoitus tulisi tehdä yksilöeläinakohtaisesti eläintietojärjestelmässä olevien yksilöeläinten osalta Ruokaviraston eläintietojärjestelmään.

4 luku Toimivaltaiset viranomaiset

Ruokavirasto esittää, että hevoseläinten tunnistamiseen liittyviä toimia koskevasta toimivallasta säädettäisiin laissa tarkemmin. Lakiehdotuksen 12 §:ssä Ruokaviraston (tai sen tehtävään valtuuttaman tahon) tehtäväksi on säädetty hevoseläinten tunnistamisasiakirjan myöntäminen. Ruokavirasto toteaa, että hevoseläinten tunnistamiseen, rekisteröintiin ja tunnistusasiakirjojen hallinnointiin liittyy myös useita muita delegoidun asetuksen (2019/2035) IV osaston 1-3 luvuissa kuvattuja toimia, joihin liittyvästä toimivallasta ei ole lakiehdotuksessa säädetty. Myös vastuunjako eri viranomaisten kesken tulisi olla selvää tilanteissa, joihin liittyy sekä toimivaltaisia valvontaviranomaisia, että muita eläintunnistustilain mukaisia viranomaisia, ja näiden valtuuttamia tahoja. Esimerkiksi väärennetyllä tunnistusasiakirjalla maahan tuodun hevoseläimen osalta tilanne edellyttää sekä eläintautilain että eläintunnistustilain mukaisia valvontatoimia, että myös tunnistusasiakirjan ja tietokantamerkintöjen hallinnointiin liittyviä tehtäviä, kuten eläimen identiteetin selvittämistä muista jäsenvaltioista, ja eläimen mukana olleen tunnistusasiakirjan takavarikoinnin ja vaihtamisen korvaavaan tunnistusasiakirjaan.

20 § Ruokavirasto

Pykälän mukaan Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallisesti eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa. Perusteluista oli vastaavassa kohdassa jäänyt valvonta-sana pois. Lisäksi perusteluissa on mainittu, että Ruokavirasto valvoisi keskushallinnon viranomaisena säännösten toimeenpanoa ja niiden noudattamista.

Ruokavirasto vastaisi myös eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnan tilastoinnista ja raportoinnista. Ruokavirasto toteaa, että vastuu valvonnan tulosten raportoinnista sekä kansallisesti että EU-tasolla kuuluu jo tällä hetkellä olennaisena osana viraston tehtäviin. Perusteluissa ehdotettu kirjaus tilastoinnista ja raportoinnista kuitenkin laajentaisi viraston

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

vastuuta nykyisen tehtävän lisäksi myös yleisesti eläinten merkinnän ja rekisteröinnin toiminnan tilastointiin ja raportointiin, joka on käsitteenä huomattavasti laajempi ja monimuotoisempi kuin pykälätekstin kirjaus. Perustelujen kirjaus tulee muuttaa yhteneväksi varsinaisen pykälätekstin kanssa.

22 § Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

Ruokavirasto huomauttaa, että vesiviljelypaikkojen rekisteröinti kuuluu myös elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukselle.

ELY-keskuksen tehtäviin kuuluu eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvontasuunnitelman mukainen otantavalvonta, jota tulohajataan Ruokaviraston toimesta. ELY-keskuksen tekemän otantavalvonnan lisäksi eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvontaa tekevät myös Aluehallintovirastot ja kunnaneläinlääkärit.

23 § Kunnaneläinlääkäri

Pykälän perustelutekstin mukaan kunnaneläinlääkärit tekisivät eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä, esimerkiksi suorittaessaan eläinsuojeluepäilyyn perustuvaa valvontaa. Ruokavirasto painottaa vahvasti, että ELY-keskusten tekemä otantavalvonta ei yksinään riitä varmistamaan, että merkinnän ja rekisteröinnin säädöksiä noudatetaan. Ruokavirasto muistuttaa myös eläintautien kasvavasta uhasta. Jäljitettävyyden perustana käytettävien eläinrekistereiden sisällön oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmistamiseksi on nykyistä valvontaa tehostettava ja kunnaneläinlääkäreillä on oltava vahva valtuus ja yhteiskunnan tuki valvoa eläinten merkinnän ja rekisteröinnin vaatimusten noudattamista muutenkin kuin muun valvonnan yhteydessä. Viitaten myös eläinlääkintähuoltolain muutokseen, jossa kunnaneläinlääkäreiden valvontatyötä tuetaan maksamalla kustannukset valtion varoista.

24 § Tulli

Pykälän 1 momentin mukaan tulli valvoo eläimen tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien säännösten noudattamista, kun eläimiä siirretään jäsenvaltioiden välillä tai Suomesta muuhun kuin jäsenvaltioon. Onko tarkoituksena, että Tulli valvoo kolmasmaiden osalta vain vientiä mutta ei tuontia?

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihe)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Pvm/Datum/Date

01.04.2021

Dnro/Dnr/DNo

988/00.00.01.00.00/2021

25 § Poliisi

Pykälän perusteluiden mukaan poliisilla on oikeus eläinkuljetusten osalta tarkastaa eläimen tunnistusasiakirja silloin, kun säännöksissä vaaditaan asiakirjan pitämistä eläimen mukana. Ruokavirasto huomauttaa, että pykälässä ja sen perusteluissa tulee huomioida myös kiertävien sirkusten ja eläinnäytösten eläimiä koskevat siirto- ja tunnistusasiakirjat, joita edellytetään, kun eläimet ovat tulossa toisesta maasta tai ovat menossa toiseen maahan. Ruokavirasto esittää lisäksi, että pykälän sanamuotoa täsmennetään siten, että asiakirjan sijasta edellytetään asianmukaista asiakirjaa. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että poliisiin tulisi valvoa myös asiakirjan sisältöä vähintään siltä osin, että voidaan varmistua, että asiakirja kuuluu kuljetettavana olevalle eläimelle.

26 § Eräiden tehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle

Pykälän perusteluissa ei ole otettu kantaa henkilötietojen käsittelyn rooleihin tilanteessa, jossa toimielin tai luonnollinen henkilö valtuutettaisiin 21.4.2021 alkaen eläinterveyssäännösten 108 artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaisesti tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käytännön toteutusta varten. Yleisen tietosuojasetuksen valossa henkilötietojen käsittelyn roolit viranomaistoiminnassa on myös eläinterveyssäännösten soveltamisen johdosta syytä jäsentää yksiselitteisesti. Esimerkiksi hevoseläinten tiedot on perusteltua lukea henkilötiedoiksi, jos hevoseläimen tiedot ovat yhdistettävissä sen omistajaan ja/tai haltijaan. Jos lainsäätäjän tarkoituksena on, että tunnistus- ja rekisteröintitehtäviin valtuutettu toimielin tai luonnollinen henkilö käsittelee henkilötietoja Ruokaviraston lukuun ruokahallinnon tietovarantolain 5 §:n 3 momentin mukaisesti, tämä tulisi todeta selkeästi vähintään esitetyn lain perusteluissa.

Valvonta-asetuksen 33 artiklan nojalla virallisiin toimiin liittyviä tehtäviä koskeva valtuutus pitää perua muun muassa, jos valtuutuksen saaja ei suoriudu tehtävästään vaaditulla tavalla. Esitetyn 26 §:n 3 momentissa kuitenkin esitetään, että toimeksianto tai valtuutus ”voitaisiin” peruuttaa eräissä erikseen luetelluissa tilanteissa. Perustelujen valossa jää epäselväksi, onko 3 momentilla tarkoitus lieventää valvonta-asetuksen sanamuotoa. Ruokavirasto kysyy, onko tämä edes mahdollista, koska valvonta-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Aiheellisesti perusteluissa on kuitenkin todettu myös, ettei valvonta-asetus rajoita viranomaisen toimivaltaa peruuttaa tehtävä muistakin syistä. Ruokavirasto toteaa, että vaikka toimeksisaaja olisi hoitanut tehtäviään mallikelpoisesti, viranomaisella on aina toimivalta päättää itse tehtäviensä uudelleenorganisoinnista.

5 luku Valvonta ja rekisterit

Tavoitteena on saada kaikki lainsäädännön edellyttämät eläimet rekisteröityä eläintietojärjestelmään. On kuitenkin ilmennyt tapauksia, joissa eläimen vastaanottajalla ei ole ollut mahdollista selvittää eläimen alkuperää (esimerkiksi kiireelliset eläinsuojelutapaukset). Tällaisissa tapauksissa on erittäin tärkeää estää kyseisten eläinten päätyminen elintarvikeketjuun ja toisaalta minimoida riskit eläintautien leviämisestä. Ruokavirasto esittää ratkaisuna, että jo näiden eläinten rekisteröinnin yhteydessä tulisi mahdollistaa siirtokiellon asettaminen. Nykyisellään siirtokiellon asettaminen on mahdollista vain valvonnan yhteydessä.

Ruokavirasto pitää erittäin tärkeänä, että laissa säädettäisiin myös valvontaviranomaisen oikeudesta käyttää ulkopuolista avustajaa apunaan valvontaa ja tarkastusta tehtäessä. Tällainen henkilö voisi tehdä tarkastukseen liittyviä avustavia tehtäviä, mutta hänellä ei olisi itsenäistä tarkastustoimivaltaa. Tarkastukseen liittyvät avustavat tehtävät olisivat luonteeltaan tarkastukseen liittyviä käytännön tehtäviä. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi eläinten kiinni ottaminen valvontaa varten tai joissain tapauksissa tunnistamattoman eläimen lopettaminen. Avustajan käyttö voisi olla tarpeellista esimerkiksi, kun eläinten käsittely edellyttää erityistä asiantuntemusta, tai kun eläimet on koottava tarkastusta varten ja toimija kieltäytyy itse avustamasta tarkastajia tarvittavassa määrin. Tämäntyyppinen toiminta on tarkoituksenmukaista siirtää tarvittaessa viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Mahdollisuus avustajan käyttöön olisi myös huomattavasti kevyempi ratkaisu kuin esimerkiksi teettämisuhan käyttäminen.

27 § Tarkastusoikeus

Ruokavirasto esittää harkittavaksi, onko pykälässä säädetty tarkastusoikeus riittävä antamaan tarkastusoikeuden asianomaisille viranomaisille ja myös valtuutetuille tarkastajille. Toimivalta tarkastuksen tekemiseen ei seuraa yksin valvonta-asetuksen 9–15 artikloista. Valvonta-asetuksen 5 artiklassa sen sijaan todetaan: ”Toimivaltaisilla viranomaisilla... on ...oltava oikeudellinen toimivalta suorittaa virallista valvontaa ja muita virallisia toimia ja toteuttaa tässä asetuksessa ja 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa säännöissä säädetyt toimet... h) oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijoiden tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti.”

Ruokavirasto huomauttaa, että vaikka pykälän otsikko on ”Tarkastusoikeus”, pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen sisältö on kuitenkin viittaus valvonta-asetuksessa esitettyihin valvonnan järjestämisen yleisiin vaatimuksiin valvonnan järjestämisestä, valvonnan avoimuudesta ja menettelyistä. Selvytyden vuoksi nämä yleiset vaatimukset voisivat olla omassa pykälässään ja varsinainen tarkastusoikeus erillisessä pykälässä.

Pykälän 1 momentin perustelujen osalta voidaan todeta myös, ettei hallinnon oikeusperiaatteiden merkitystä valvonnassa ole käsitelty, vaan on viitattu ainoastaan valvonta-asetuksessa säädettyihin vaatimuksiin.

Ruokavirasto pitää hyvänä, että valvonta-asetuksen 9–15 artiklojen soveltamisala on esitetyssä pykälässä laajennettu koskemaan myös lemmikkieläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa. Toisaalta, kuten myöhemmin lakiesityksestä ja perusteluista käy ilmi, tämä soveltamisalan laajennus ei yksin oikeuta tekemään tarkastuksia kotirauhan piirissä, jossa lemmikkieläimiä tosiasiaa pääsääntöisesti pidetään. Pykälän perusteluissa on todettu, että eläimen tunnistamisen ja rekisteröinnin tarkastuksen kotirauhan piiriin ulottuvana toimenpiteenä ei yleensä voida katsoa olevan sillä tavoin välttämätön perusoikeuksien suojaamiseksi kuin perustuslaissa tarkoitetaan. Merkintöjen tarkastus kotirauhan piirissä voitaisiin perustelujen mukaan tehdä esimerkiksi eläinten terveyttä koskevan tarkastuksen yhteydessä. Esimerkkinä voisi olla afrikkalaisen sikaruton epäily asunnossa lemmikkinä pidettävässä miniporsaassa. Perusteluissa olisi Ruokaviraston näkemyksen mukaan hyvä ottaa lisäksi kantaa myös koirien tunnistamisen valvontaan kotirauhan piirissä ja tuoda selkeästi esille se, että koirien tunnistamisen valvonta kotirauhan piirissä ei edellä mainituin perustein olisi käytännössä mahdollista.

Pykälän 2 momentissa on säädetty tarkastuksen teosta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Pykälätekstistä ei ole suoraan pääteltävissä, koskeeko 2 momentin jälkimmäinen virke pelkästään kotirauhan piiriä, tämä käy ilmi vain perusteluista.

Ruokavirasto toteaa, ettei pykälän 2 momentissa ole käsitelty tarkastuksen teon edellytyksiä muissa kuin kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Esimerkiksi eläinsuojelulaissa ja tulevassa eläinten hyvinvointilaissa on katsottu tarpeelliseksi säätää oikeudesta epäilyyn perustuvaan tarkastukseen ja suunnitelmalliseen valvontaan. Ilmeisesti tarkoituksena on, että eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin vaatimusten noudattamista voidaan valvoa eläinten pitopaikoissa aina, myös ilman epäilyä lainsäädännön rikkomisesta (pl. kotirauha)?

Perusteluissa viitataan viranomaisten yleisen ohjaus- ja neuvontavelvollisuuden osalta hallintolakiin. Esitykseen ei sisälly erillistä pykälää neuvojen antamisesta. Ruokavirasto huomauttaa kuitenkin, että viranomaisen yleinen ohjaus- ja neuvontavelvollisuus ei liity tarkastusoikeuteen vaan toimenpiteisiin, joihin viranomainen ryhtyy epäkohtia havaitessaan, joten teksti on väärässä paikassa.

Lisäksi 1 momentin perusteluissa todetaan: ”Valvonnan käytäntö on, että ensin kehoitetaan korjaamaan puute ennen kuin pakkokeinoihin ryhdytään.” Ruokavirasto katsoo, ettei

kehotuksen antaminen liity tarkastusoikeutta koskevan pykälän asiasisältöön. Ruokavirasto esittää lisäksi kyseisen perustelukohdan poistamista, koska kehotus ei ole edellytys pakko-keinojen käytölle, eikä perusteluissa tule siksi ilmaista tällaista rajoitusta.

Ruokaviraston näkemys on, että kehotukseen voidaan eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnassa turvautua vain rajatuissa tilanteissa. Kehotuksen käytön edellytyksenä tulisi esimerkiksi olla, että havaittu rikkomus on vähäinen ja viranomaisen harkitsee kehotuksen olevan riittävä toimenpide tilanteen korjaamiseksi. Vähäisyyttä arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa siihen, onko rikkomuksella vaikutuksia eläinten jäljitettävyyteen ja, jos on, millaisia vaikutuksia. Jos perusteluissa halutaan ohjata tältä osin lainsäädännön tulkintaa, olisi annettava myös esimerkkejä tilanteista, joissa epäkohtia voidaan pitää niin vähäisinä, että ei-sitova kehotus riittää.

Ruokaviraston mielestä kehotuksen antamisesta tulisi olla uudessa laissa oma pykälä samaan tapaan kuin eläinten hyvinvointilain luonnoksessa. Pykälä olisi tarpeellinen erityisesti myös siksi, että kehotuksen johdosta voitaisiin tehdä maksullinen uusintatarkastus, jolloin luonteeltaan ei-sitovalla kehotuksella olisi oikeusvaikutuksia. Maksullisuus on perusteltua, kun joudutaan tekemään uusintatarkastus siksi, että toimijan toiminta ei ole täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia. Ruokavirasto katsoo, että jos kehotuksesta ei säädetä omassa pykälässään, kehotusta koskeva teksti voitaisiin liittää myös 32 §:n perusteluihin ohjaamaan toimintaa.

Ruokavirasto viittaa jo aiemmin koirarekisterin perustamista koskevassa lausunnossa antamiinsa näkökohtiin. Esitetty laki edellyttää lemmikkieläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa, mutta kotirauhan suoja tosiasiallisesti heikentää tarkastusoikeutta, eikä esitetty laki siksi voi luoda edellytyksiä tehokkaalle valvonnalle. Myös 2 momentin perusteluissa todetaan, ettei lemmikkieläinten tunnistamista ja rekisteröintiä voida yleensä valvoa kotirauhan piirissä, koska vaatimukset eivät täyty.

Tarkemmin pykälän 2 momentista ilmenevistä syistä tarkastuksen teon edellytykset kotirauhan piirissä ovat erittäin tiukat. Momentin toisessa virkkeessä oleva viittaus 38 §:ään näyttää edellyttävän sitä, että lemmikkieläimen pitäjälle on tullut aikaisemmin antaa 6 luvussa tarkoitettu määräys tai kiello, jonka rikkomista epäillään. Ruokavirasto kysyy, miten valvontaviranomainen on voinut alun perin antaa määräyksen tai kiellon, jos tarkastuksen teko edellyttää jo alun perin epäilyä määräyksen tai kiellon rikkomisesta?

Lisävaatimuksena tarkastuksen teolle on vielä se, että määräyksen tai kiellon rikkomisesta tulee voida aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle, eläinten hyvinvoinnille tai elintarviketurvallisuudelle. Myös tämä kirjaus voi käytännössä johtaa siihen, ettei koirien

tunnistamiseen liittyvää valvontaa voida lainkaan tehdä kotirauhan piirissä, koska puutteet koirien tunnistamisessa tai rekisteröinnissä eivät aiheuta pykälässä tarkoitettua vaaraa. Kaikki pykälässä säädetyt vaatimukset yhdessä lukien syntyy vaikutelma, ettei lemmikkieläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa olisi mahdollista tehdä edes eläinsuojelutarkastuksen yhteydessä.

28 § Tiedonsaantioikeus

Pykälän 1 momentin perusteluissa todetaan, että tiedot koskisivat toimijoiden elinkeinotoimintaa. Esitetyssä laissa säädetään kuitenkin myös muusta kuin elinkeinotoiminnan piirissä tapahtuvan eläintenpidon valvonnasta. Tiedonsaantioikeuden tulee kattaa kaikki valvonnan piirissä olevat toimijat, mukaan lukien lemmikkieläimen pitäjien tiedot. Esimerkiksi lemmikkieläimen olinpaikan selvittämiseksi voitaisiin tarvita salassa pidettävä turvakiellon alainen osoite.

Ruokavirasto pitää hieman epätavallisena tiedonsaantioikeuden perustelemista sillä, ettei valvontaa varten tarvittava tieto toimijan toiminnasta ole välttämättä yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa, ja että tiedoilla voi olla myös taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa. On selvää, että viranomaisella tulee olla pääsy tehtäviensä hoidossa tarpeellisiin (henkilö)tietoihin, ja nämä tiedot saadaan käytännössä erilaisista viranomaisrekistereistä. Tietojen taloudellinen arvo ei tässä yhteydessä myöskään ole merkitsevää vaan se, että valvonnassa tarpeelliset, toisen viranomaisen hallussa olevat tiedot voivat olla erilaisten luovutusrajoitusten alaisia, eivätkä luovutusrajoitukset saa estää välttämätöntä tietojen hyödyntämistä viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoidossa.

Edelleen 1 momentin perusteluissa todetaan: ”Myös eläimiä koskevat tiedot sisältävät henkilötietoja, kuten eläimen omistajan tiedot.” Ruokavirasto huomauttaa, että ruokahallinnon tietovarannon tiedot eläimistä ja pitopaikoista on aiheellista tulkita kokonaisuudessaan henkilötiedoiksi, kun tiedot ovat yhdistettävissä tiettyyn henkilöön eli esimerkiksi eläintenpitäjään ja/tai eläinten omistajaan. Ruokahallinnon viranomaisen käsitellessä tietoja niiden yhdistäminen tiettyyn henkilöön on varsin vaivatonta. Vain tapauskohtaisen harkinnan perusteella voidaan katsoa, ettei jokin eläintenpitoa koskeva yksittäinen tieto tai tietokokonaisuus ole henkilötietoa.

Lisäksi perustelujen mukaan henkilön arkaluonteisia tietoja ei tarvita eikä sisällytetä tietoihin, viitaten eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvontatietoihin. Toisaalta samassa yhteydessä suoritettavassa täydentävien ehtojen valvonnassa nämä tiedot kuitenkin voivat joskus olla tarpeen (esimerkiksi terveyttä koskevat tiedot), mutta siltä osin henkilötietojen käsittely perustuu eri lainsäädäntöön.

Ruokavirasto pitää erittäin hyvänä ja tarpeellisenä 2 momentin 3 kohtaa, jonka mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada oikeushallinnon tietojärjestelmästä tiedot toimijaan kohdistuvasta eläintenpitokiellosta.

Pykälän 3 momentissa säädetään valvontaviranomaisten oikeudesta saada tiedot sakkorekisteristä 36 §:n mukaisen seuraamusmaksun määrittämistä varten. Tarkoittaako tämä käytännössä sitä, että aluehallintoviraston tai ELY-keskuksen olisi seuraamusmaksua määrätessään joka kerta kysymällä selvittävä oikeusrekisterikeskuksesta, onko samasta teosta jo määrätty rangaistus? Esityksessä tulisi tarkemmin myös tehdä selkoa, riittäisivätkö tiedot pelkästä sakosta, koska henkilölle tuomittu sakko voi sisältyä myös muuhun rangaistukseen. Onko sakkorekisterissä oleva tieto arvioitu niin täsmälliseksi, että siitä voi tehdä johtopäätöksiä, mistä teosta sakko on aiemmin annettu? Sakkorekisteristä ei saada tietoja 36 §:n perusteluissa mainitusta poliisilla, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa kesken olevasta asiasta. Lakiesityksessä ei tarkemmin eritellä, miten nämä tiedot käytännössä saataisiin.

Ruokavirasto huomauttaa 3 momentin osalta, että perusteluissa mainitaan sakkorekisterin käyttöön oikeutettuna viranomaisena vain aluehallintovirasto, vaikka pykälätekstissä on sama oikeus myös ELY-keskuksella. Lisäksi jos kunnaneläinlääkärille säädetään oikeus määrätä seuraamusmaksu, 3 momentin mukainen tiedonsaantioikeus on tarpeen säätää myös kunnaneläinlääkärille (ks. jäljempänä 36 §:n kommentit).

Perusteluissa viitataan vielä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 8 §:ään, jossa säädetään tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille. Esitetyn 28 §:n näkökulmasta hallinnonalan keskinäistä tietojenvaihtoa koskeva tietovarantolain 7 § lienee kuitenkin jopa olennaisempi.

29 § Virka-apu

Ruokavirasto esittää, että 29 §:n perusteluissa mainittaisiin selkeyden ja informatiivisuuden vuoksi myös se, että poliisin antama virka-apu on tällä hetkellä maksullista.

30 § Rekisterit

Yleisenä huomiona Ruokavirasto toteaa, että perusteluissa ei ole kuvattu olemassa olevia rekistereitä eikä sitä, millaisia muutoksia esitetty sääntely tuo rekistereihin. Lisäksi 30 §:n 1 momentin ensimmäinen virke on tarkistettava kielellisesti.

Pykälän 1 momentin ja perustelujen mukaan rekistereitä pidetään ”valvontaa varten”. Ruokaviraston näkemyksen mukaan tämä käsitys vaikuttaa turhan suppealta, koska rekisterinpidolle on lain tavoitteiden näkökulmasta paljon muitakin syitä: esimerkiksi eläintautien seuranta ja torjunta sekä ihmisten ja eläinten terveyden, eläinten hyvinvoinnin ja elintarviketurvallisuuden varmistaminen.

Pykälän 1 momentin mukaan rekisteriin merkitään toimijoiden tiedot, mutta perusteluista on jäänyt puuttumaan maininta eläinkuljettajista (ks. eläinterveyssäännösten 87 artikla). Viittauksesta maaeläinten pitopaikkoja koskevaan delegoituun asetukseen puuttuu niin ikään maininta kuljettajista (ks. delegoidun asetuksen 19 artikla). Perusteluissa kuvataan tietosisältöön kuuluvaksi ”maaeläinten pitopaikat”, kun täsmällisempi ilmaus olisi ”maaeläinten, sukusolujen ja alkioden pitopaikat”. Vesiviljelypitopaikkojen osalta rekisteriä pidetään tarkemmin sanottuna ”vesiviljelypitopaikoista ja niiden ryhmistä” (ks. eläinterveyssäännösten 173 art. 1b).

Ruokavirasto esittää harkittavaksi olisiko 1 momenttiin tarpeen lisätä kohta, jonka nojalla voitaisiin rekisteröidä valvonnasta myös muita tarpeellisia tietoja. Esimerkiksi eläinten hyvinvointilain luonnoksessa on todettu: ”... Valvonnassa voi osoittautua tarpeelliseksi merkitä rekisteriin muitakin tietoja kuin niitä, jotka on nimenomaisesti mainittu. Tällaisten tietojen tulisi kuitenkin olla valvonnan kannalta välttämättömiä eivätkä ne saisi sisältää tietosuoja-asetuksen 9 tai 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja. ...”

Ruokavirasto tiedustelee koirarekisterilausuntoonsa viitaten, tulisiko lemmikkieläimiä koskevien tietojen luovuttamisesta säätää nimenomaisesti, koska kyseiset tiedot voivat olla salassa pidettäviä julkisuuslain 24.1 §:n 32 kohdan nojalla? Koirarekisterilausunnossa Ruokavirasto totesi seuraavaa: ”Ruokavirasto katsoo, että asetuksessa tulisi säätää tahoista, joilla on viranomaisen lisäksi käyttöoikeus rekisteriin. Esimerkiksi kunnan löytöeläimen talteenottopaikoilla tulisi olla pääsy rekisterin tiettyihin tietoihin löytöeläimen haltijan yhteystietojen selvittämiseksi. Tällä hetkellä löytöeläinten tietojen selvittämiseen käytetään yksityisten tahojen julkisia tietokantoja, joissa haltijuustietojen julkistaminen on vapaaehtoista.”

Pykälän 2 momentin mukaan toimijan tiedot poistettaisiin viimeistään kolmen vuoden kuluessa viimeisestä toimijaa koskevasta merkinnästä, ellei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu. Ruokaviraston näkemyksen mukaan kolmen vuoden määräaika on tarpeisiin nähden liian lyhyt, eikä kyseistä määräaikaa ole ylipäänsä tarpeen säätää. Toimintatapa Ruokaviraston järjestelmissä on eläintenpitoa koskevien tietojen osalta nimittäin jo nyt se, että toiminta merkitään lakanneeksi ja tiedot passivoidaan heti, kun toiminnan lakkaaminen on todettu. Ruokavirasto huomauttaa, että tietojen hävittämisen takarajasta tullaan säätämään yhteisesti ruokahallinnon tietovarantolaissa.

Perustelujen mukaan poistamisella ei tarkoiteta tietojen hävittämistä, vaan niiden poistamista aktiivikäyttöisestä rekisteristä (KHO 2017:34).” Viittaus KHO:n ratkaisuun on sinänsä tarpeeton, koska tiedon elinkaaren määrittelyä koskevat velvoitteet seuraavat suoraan tiedonhallintalaista ja arkistolaista. Kohtaa voitaisiin selkeyttää toteamalla, että kun tiedoille määritetty säilytysaika kuluu loppuun, tiedot joko hävitetään tai siirretään Kansallisarkistoon, jos Kansallisarkisto on määrännyt tiedot pysyvästi säilytettäväksi.

Ruokavirasto kysyy lisäksi, miksi tietojen poistaminen on 2 momentissa sidottu rekisterimerkintöjen tekemiseen, kun Ruokahallinnon tietovarantolaissa tietojen poistamisen määräaika on sidottu ajankohtaan, jolloin tietoja on viimeksi käsitelty?

Pykälän 3 momentissa mainitun rekisteröinnin peruuttamisen osalta Ruokavirasto viittaa jäljempänä 6 luvussa esitettyihin kommentteihin.

31 § Rekisterikysely

Ruokavirasto kysyy, tuleeko pykälässä tarkoitettu rekisterikysely tehdä kahdesti ennen teurastusta siten, että sekä kuljetusyritys että teurastamo tekevät kyselyn? Asia on muotoiltu samalla tavalla voimassa olevassa laissa, mutta sanamuotoa voi olla tältä osin tarpeen selkeyttää.

Pykälän 2 momentin mukaan ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset mm. rekisterikyselymenettelystä. Ottaen huomioon, että kyseessä on toimijoille tarjottava digitaalinen palvelu, jota toimijat käyttävät omatoimisesti, herää kysymys, mikä ”menettely” kyselyn tekemiseen liittyisi. Jos rekisterikyselymenettelyllä tarkoitetaan käyttöoikeuksien myöntämistä, voitaisiin puhua selkeämmin vaikkapa käyttäjähallinnasta.

6 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

Yleisenä huomiona 6 lukuun Ruokavirasto toteaa, että luvussa on liian vähän konkreettisia esimerkkejä pakkokeinojen käyttötilanteista. Esimerkit selventäisivät pakkokeinojen käyttöalaa, ja ne olisivat tarpeen valvonnan yhtenäisyyden ja tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi. Ruokaviraston tehtävä on ohjata muita viranomaisia, mutta Ruokaviraston ohjaus ei ole velvoittavaa, vaan valvontaviranomaiset soveltavat lakia viime kädessä itsenäisesti.

Lakiesityksestä puuttuu oikeusvaikutuksia omaava kehoitus, joka esiintyy muualla hallinnon alan sääntelyssä. Esityksestä ei ilmene, miksi tältä osin on tultu eri ratkaisuun kuin esimerkiksi eläinten hyvinvointilain luonnoksessa, jolla on kuitenkin eläintunnistuksen kanssa

yhteisiä tavoitteita sekä pääsääntöisesti samat valvonnan kohteet ja valvontaviranomaiset. Kehotus voisi olla monen vähäisen merkinnän ja rekisteröinnin puutteen kohdalla sopiva ja riittävän tehokas toimenpide, kun taas määräys kuulemisineen ja kirjallisine päätöksineen voisi vastaavassa tilanteessa olla epäkohdan vakavuuteen nähden tarpeettoman raskas toimenpide. Jollei kehotuksen oikeusvaikutuksista säädetä laissa, ei säädetä myöskään tehtäväksi valvoa kehotuksen noudattamista, eikä valvontaviranomainen voi tehdä kehotuksen noudattamisen varmistamiseksi maksullista uusintatarkastusta.

32 § Määräys

Määräyksen antamista koskevan 32 §:n perusteluista ei ilmene, onko pykälä valvonta-asetuksen 138 artiklan täytäntöönpanoa, ja jos on, niin missä määrin tai miltä osin.

Pykälän mukaan määräystä ei ilmeisesti voida antaa toimijalle valvonta-asetuksen mukaisien velvollisuuksien laiminlyönnistä, erityisesti 15 artiklassa tarkoitetusta avustamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Ruokavirasto esittää, että pykälään lisätään viittaus myös toimijan 15 artiklan mukaisiin velvollisuuksiin.

Pykälän mukaan määräyksen voisi antaa ”toimivaltainen viranomainen”. Ruokavirasto ei kuitenkaan anna määräyksiä ohjaavan viranomaisen ominaisuudessa. Tämä vuoksi Ruokaviraston roolia tulee selventää muuttamalla pykälää siten, että määräyksen voi antaa ”toimivaltainen valvontaviranomainen”.

Perusteluissa todetaan, että tarvittaessa määräystä voitaisiin tehostaa uhkasakolla. Myös teettämishuoka tulisi johdonmukaisesti mainita tässä, koska se on mainittu pykälässäkin. Teettämishuoka sopisi esimerkiksi tilanteeseen, jossa on tarpeen määrätä toimija avustamaan viranomaista valvonnan suorittamisessa.

33 § Kielto ja muut hallinnolliset toimenpiteet

Pykälän otsikko on epäselvä. ”Hallinnollinen toimenpide” terminä on peräisin valvonta-asetuksesta, mutta ei ole selkeää, jos pakkokeinosta käytetty termi vaihtelee säädöksen sisällä. Lisäksi voidaan kysyä, miksi pykälän otsikossa puhutaan ”muista hallinnollisista toimenpiteistä” ottaen huomioon, että hallinnollisia toimenpiteitä (pakkokeinoja) on muissakin pykälissä kuin 33 §:ssä.

Yleisesti ottaen 33 §:n 1 momentissa käytetty sääntelytekniikka eroaa muusta hallinnonalan sääntelystä ainakin sikäli, ettei suoraa viittausta valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 alakohdasta ole muualla käytetty.

Pykälän 1 momentti sisältää ilmeisesti osittaisen viittauksen 138 artiklan 2 alakohdan d luetelmakohdan sisältöön ja lisäksi yleisen viittauksen 138(2) artiklaan. Perusteluista jää hyvin tulkinnanvaraiseksi miksi tietyt pakkokeinot on päätetty toistaa kansallisessa laissa. Toki 138(2) artiklan mukaiset keinot ovat yleisesti ottaen käytettävissä valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa valvonnassa, mutta osa näistä keinoista ei mitenkään sovellu käytettäväksi eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnassa. Jos siis uuteen lakiin on poimittu valvonta-asetuksen 138(2) artiklasta eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvontaan soveltuvat pakkokeinot, yleinen viittaus 138(2) artiklaan näyttää jäävän vaille merkitystä. Samasta syystä yleinen viittaus 138(2) artiklaan voi toisaalta aiheuttaa myös epäselvyyttä lain soveltamisessa. Jos uudessa laissa säädetyt pakkokeinot ovat sittenkin esimerkinomaisia, esitöissä ei ole käsitelty muiden 138(2) artiklan mukaisten toimenpiteiden käyttöä, jotta voitaisiin varmistaa, että valvontaviranomainen tehokkaasti hyödyntää niitä. Epäselväksi jää, minkä viranomaisen olisi tarkoitus turvautua muuhun 138(2) artiklan mukaiseen toimenpiteeseen ja olisiko tälle kansallisesta näkökulmasta tarkempia edellytyksiä.

Toisaalta säännöksen muotoilussa voitaisiin myös huomioida, että 138(2) artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden ovat itse asiassa luonteeltaan määräyksiä ja kieltoja. Jos 138(2) artiklan luetteloon viitataan, voitaisiinko kenties puhua mieluummin ”muusta määräyksestä tai kiellosta” eikä ”muusta asianmukaisesta toimenpiteestä”?

Myös 33 §:n 1 momentissa tulisi mainita pakkokeinojen käytön perusteena valvonta-asetuksen 15 artiklan mukaisen avustusvelvollisuuden rikkominen.

Ruokavirasto toteaa, että 2 momentissa on säädetty siirtokiellon edellytyksistä osin yleisemmällä tasolla kuin voimassa olevassa laissa. Myöskään perusteluista ei ilmene, onko siirtokiellon edellytysten tarkoitus pysyä ennallaan vai olisiko viranomaisella aiempaa laajempi harkintavalta. Esitetystä 2 momentista ei voimassa olevan lain tavoin ole kuvattu, millä edellytyksillä siirtokielto voidaan laajentaa kaikkiin pitopaikassa oleviin saman eläinlajin eläimiin. Lakiteksti näyttää viittaavan siihen, että jo yhden eläimen merkitsemisessä ja jäljitettävyydessä esiintyvä puute voisi antaa aihetta useiden tai jopa kaikkien eläinten asettamiseen siirtokieltoon. Ruokavirasto ehdottaa pykälän selkeyttämistä niin, että voimassa olevan lain tavoin siitä kävisivät ilmi eläinten siirron kieltämisen tai rajoittamisen laajuuden yleiset periaatteet.

Esitetyn 2 momentin mukaan siirtokiellon asettaminen edellyttäisi, ettei paikan päällä pysyttyä varmistamaan eläimen tunnistamista ja jäljitettävyyttä. Ruokavirasto ehdottaa sanojen ”paikan päällä” poistamista tarpeettomina. Eläimen identiteetin voi varmistaa vain paikan

päällä, mutta siirtokiellon voi asettaa myös etänä. Näin kirjoitettuna sanamuodon voi tulkita eri tavoin ja on varmistettava, ettei synny erilaisia tulkintoja.

Ruokavirasto huomauttaa vielä 2 momentin perustelujen osalta, että ELY-keskus tekee pääsääntöisesti vain suunnitelmalliset otantavalvonnat, jotka kattavat vain tietyt tuotantoeläinlajit. Myös aluehallintovirasto ja kunnat tekevät tarkastuksia, joten ELY-keskuksen roolia eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnassa ei tule korostaa aiheettomasti.

Esitettyjen 2 ja 3 momentin nojalla viranomaisella voisi kieltää ainoastaan eläinten siirron pitopaikasta pois. Kielto tulee kuitenkin voida asettaa myös vastakkaiseen suuntaan, joten Ruokavirasto ehdottaa seuraavaa muotoilua: ”kieltää eläinten siirron pitopaikasta pois ja eläinten vastaanottamisen pitopaikkaan.”

Esitetyn 4 momentin mukaan kiellon, rajoituksen tai muun hallinnollisen toimenpiteen asettaminen edellyttäisi, että toimija ei ole viranomaisen kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa korjannut puutetta. Ruokaviraston näkemyksen mukaan ei kuitenkaan voida edellyttää, että kehottaminen on kaikissa tapauksissa pakollinen esivaihe pakkokeinojen käytölle. Viranomaisen pitää voida tarvittaessa antaa määräys heti ensimmäisenä toimenpiteenä, ja etenkin siirtokielto turvaamistoimenpiteenä tulee voida asettaa välittömästi.

Edelleen 4 momentin mukaan rajoitus tai kielto olisi peruutettava heti, kun selvityksen perusteella voidaan varmistua siitä, että epäkohta olisi korjattu ja velvoitteita noudatetaan. Pykälästä ei ilmene riittävän selkeästi, onko tällöin sekä eläimen tunnistaminen että jäljitettävyyden varmistettava. Pelkkä epäkohdan korjaaminen ei aina riitä jäljitettävyyden turvaamiseen. Myös käytännössä on ilmennyt vakavia tilanteita, joissa epäkohdat on teknisesti saatettu kuntoon ilman jäljitettävyyden varmistamista. Ruokavirasto huomauttaa, että voimassa olevassa eläintunnistuslaissa siirtokiellon purkamiselle on asetettu tarkemmat edellytykset, joihin sisältyy myös eläinten jäljitettävyyden varmistaminen.

Esitetty 5 momentti koskee tunnistamattoman eläimen lopettamista. Perusteluissa todetaan: ”Jos eläintä ei olisi mahdollista tunnistaa todistettavasti, olisi eläin lopetettava.” Perusteluista ei kuitenkaan ilmene, mitä todistettavasti tunnistaminen tarkoittaa ja riittääkö tätä varten eläimen tunnistaminen (merkitseminen) vai tuleeko myös eläimen jäljitettävyyden (alkuperä) varmistaa. Jos edellytetään sekä tunnistamista että jäljitettävyyttä, perustelujen mukaan eläin pitäisi lopettaa aina, jos eläimen alkuperä ei ole tiedossa. Ruokavirasto esittää harkittavaksi, että tilanteissa, joissa ei vaaranneta eläinten, ihmisten tai ympäristön terveyttä, eläinten hyvinvointia tai elintarviketurvallisuutta, olisi viranomaisen mahdollista tapauskohtaisesti harkita tiettyjen, ei elintarvikeketjuun päätyvien eläinten siirtämisestä toiseen pitopaikkaan elinikäisen siirtokiellon alaiseksi. Tällainen vaihtoehto voisi olla

mahdollista esimerkiksi tapauksessa, jossa tyypillisesti pelkäänsä lemmikkieläimenä pidettävä sikaeläin (esim. minisika) on tarpeen eläinsuojelullisista syistä kiiretoimenpiteenä ottaa pois haltijaltaan. Tällä hetkellä eläintä, jonka jäljitettävyyttä ei voida varmistaa, ei saa siirtää pitopaikastaan vaan se on lopetettava tunnistamattomana.

Lisäksi Ruokavirasto katsoo, että 5 momentin osalta tulisi tarvittaessa säätää ja perustella, koskeeko momentti myös eläimiä, jotka eivät kuulu valvonta-asetuksen mukaisen valvonnan piiriin (esim. salakuljetetut koirat) – esitettyssä muodossa ei näyttäisi koskevan. Esitetyn lain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan myös lemmikkieläinten tunnistamiseen ja rekisteröintiin, mutta valvonta-asetusta ei kyseisten velvollisuuksien valvontaan sovelleta.

34 § Rekisteröinnin peruuttaminen

Ruokavirasto toteaa, ettei toimijan rekisteröinnin peruuttaminen olisi pykälässä esitettyssä muodossa tehokas toimenpide, koska eläintenpitäjäksi rekisteröityminen on eri asia kuin hyväksynnän myöntäminen eläintenpitoon. Näin ollen rekisteröinnin peruuttaminen olisi tehoton toimenpide niissä tapauksissa, joissa eläintenpitäjäksi, eläinvälittäjäksi tai eläinkuljetajaksi rekisteröityminen ei edellytä hyväksyntää. Edellä kuvatuissa tapauksissa rekisteröinnin ainoa edellytys on, että toimija toimittaa viranomaiselle tiedot harjoittamastaan toiminnasta. Rekisteröinnin peruuttaminen olisi tällöin pikemminkin haitallinen toimenpide, koska toimijoita ja mahdollisesti myös pitopaikkoja ja eläimiä poistettaisiin viranomaisvalvonnan piiristä.

Pykälää tulisi Ruokaviraston näkemyksen mukaan edellä todettujen seikkojen vuoksi tämentää esimerkiksi säätämällä mahdollisuudesta kieltää toiminta kuten eläinsuojelulain 25 §:ssä on säädetty. Kohderyhmänä toiminnan kieltämiselle olisivat käytännössä eläinvälittäjät ja -kuljettajat. Toisaalta ei ole selvää, olisiko rekisteröinnin peruuttaminen tarpeellinen toimenpide vai riittäisikö määräyksen antaminen. Toimija voitaisiin 33 §:n nojalla esimerkiksi määrätä pitämään eläinterveyssäännösten ja nyt lausuttavana olevan lain edellyttämää kirjanpitoa.

Pykälän 3 momentin mukaan rekisteröinnin peruuttamisesta päättää rekisteröinnin tehnyt toimivaltainen viranomainen. Perusteluissa viitataan kuitenkin rekisteröinnin ”myöntämiseen”. Rekisteröintiä ei myönnetä, vaan viranomainen vastaanottaa toimijan ilmoituksen ja tiedot viedään rekisteriin.

36 § Hallinnollinen seuraamusmaksu

Ruokavirasto pitää hyvänä hallinnollisen seuraamusmaksun käyttöönottoa. Seuraamusmaksun etuna on uhkasakkoa ja teettämisuhkaa kevyempi menettely. Toimijoiden yhdenmukaisen kohtelun varmistamiseksi perusteluihin olisi kuitenkin aiheellista ottaa käytännön esimerkkejä seuraamusmaksun soveltamisesta. Ilman esimerkkejä on esimerkiksi vaikea määrittellä, mikä on vähäinen teko ja mikä vakava teko. Ruokaviraston ohjaus ei ole velvoittavaa, joten alueellisesti voisi muodostua erilaisia käytäntöjä.

Ruokavirasto esittää pykälään lisättäväksi eläinterveyssäännösten 124 artiklan 2 alakohdan rikkomisen. Seuraamusmaksu voitaisiin siten määrätä esimerkiksi, jos toimija vastaanottaa merkitsemättömän eläimen. Lisäksi Ruokavirasto esittää, että seuraamusmaksu voitaisiin määrätä valvonta-asetuksen 15 artiklan mukaisen avustusvelvollisuuden rikkomisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksun voisi määrätä aluehallintovirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ruokavirasto katsoo, että muidenkin viranomaisten toiminnassa voisi esiintyä tilanteita, joissa seuraamusmaksun määrääminen olisi perusteltua. Ruokavirasto esittää 1 momenttiin muutosta "Valvontaviranomainen voi määrätä..."

Pykälän 1 momentin perusteluissa todetaan, että aluehallintovirasto ja ELY-keskus voisivat määrätä seuraamusmaksun *valvonnassaan todetuista* toimijan teoista. Pykälätekstistä vastaava rajoitus ei ilmene. Ruokavirasto katsoo, että myös kunnaneläinlääkäriin tulee voida tarkastuksen perusteella määrätä seuraamusmaksu, jotta eri toimijoille tulee sama seuraamus samasta teosta riippumatta siitä, kuka on tarkastuksen tehnyt. Ruokavirasto katsoo, että ensisijaisesti oikeus seuraamusmaksun määräämiseen tulee antaa kunnaneläinlääkärille itselleen. Jos tämä ei ole mahdollista, aluehallintoviraston tai ELY-keskuksen tulisi voida määrätä seuraamusmaksun kunnaneläinlääkäriin puolesta myös kunnaneläinlääkäriin valvonnassa todetuista toimijan teoista.

Pykälän 1 momenttiin liittyen Ruokavirasto katsoo, että hallinnollinen seuraamusmaksu tulisi voida määrätä myös eläintunnistustilain nojalla annetun alemman tasoisen säännöksen rikkomisen johdosta.

Pykälän 1 momentin 5 luetelmakohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä toimijalle, joka siirtää 18 §:ssä tarkoitettuja eläimiä jäsenvaltioiden välillä ilman vaatimustenmukaista tunnistus- ja siirtoasiakirjaa. Kyseisessä kohdassa tulisi olla "ja"-sanalla sijasta "tai", koska tällöin seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös vain jommankumman asiakirjan puuttumisesta. Lisäksi tietyissä tapauksissa toimijalta ei edellytetä molempia asiakirjoja.

Pykälän 4 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Ruokavirasto huomauttaa, ettei tällainen tieto ole vielä ehtinyt sakkorekisteriin, vaan tieto tulee sinne vasta, kun rangaistus on määrätty. Mistä viranomainen siis saa tiedon siitä, että henkilö on esitutkinnassa tai syyteharkinnassa? Ruokavirasto katsoo, että lakiesityksessä pitää mahdollistaa jokin muu selvittelykeino kuin erikseen kysyminen. Muuten on vaarana se, että kyse-lyistä aiheutuu merkittävä määrä manuaalista työtä.

Ruokavirasto esittää perusteluihin lisättäväksi maininnan siitä, ettei seuraamusmaksulla ole vaikutusta merkinnän ja rekisteröinnin puutteiden vuoksi määrättyihin viljelijätukiseuraamuksiin. Eläintenpitäjälle voitaisiin siis määrätä sekä hallinnollinen seuraamusmaksu että viljelijätukiseuraamus. Vastaavasti myöskään eläintenpitäjän tuomitseminen rikosoikeudelliseen rangaistukseen ei sulje pois viljelijätukiin vaikuttavia seuraamuksia, joita ei pidetä rangaistusluonteisina.

Pykälän 5 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Ruokavirasto huomauttaa, että eläinten merkinnän ja rekisteröinnin epäkohdat ovat tyypillisesti jatkuvia laiminlyöntejä eivätkä pistemäisiä aktiivisia tekoja. Tästä syystä tekoajan (laiminlyönnin) määrittäminen voi olla vaikeaa, ja käytännössä lähinnä laiminlyönnin havaitsemisen ajankohta pystytään tarkasti määrittämään. Ehdotetun 5 momentin perusteluissa tulisi olla teon ja tekoajan määrittämiseen liittyen esimerkkejä.

Pykälän 5 momentin mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädettäisiin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Perustelujen mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus. Perustelut jättävät kuitenkin epäselväksi, mikä viranomainen varaisi seuraamukseen veloitettulle tilaisuuden maksaa seuraamus vapaaehtoisesti. Perusteluista syntyy vaikutelma, että Oikeusrekisterikeskus aktivoituisi vasta sen jälkeen, kun olisi todettu, ettei seuraamukseen veloitettu maksa seuraamusta vapaaehtoisesti.

37 § Rikkomusmaksu

Ruokavirasto pitää rikkomusmaksua koskevaa pykälää hyvänä ja selkeänä.

38 § Rangaistussäännökset

Ruokavirasto katsoo, että eläinten merkinnän ja rekisteröinnin laiminlyöntien tulee jatkosakin olla rikosoikeudellisesti rangaistavia. Perustelujen mukaan ehdotettu säännös olisi

kuitenkin suppeampi kuin voimassa oleva rangaistussäännös, koska osasta teoista voitaisiin jatkossa määrätä seuraamusmaksu. Tätä ratkaisua ei ole enemmälti perusteltu. Ruokaviraston näkemyksen mukaan tällaisen sääntelytekniikan käyttöön ei ole aihetta, koska kaksoisrangaistavuuden kiello turvaa joka tapauksessa toimijan asemaa. Muualla hallinnonalan sääntelyssä onkin voitu säätää hallinnollista seuraamusmaksua koskeva pykälä ja rangaistussäännökset käytännössä identtisiksi.

Ruokavirasto ehdottaa rangaistussäännöksen muuttamista siten, että eläinten merkinnän ja rekisteröinnin laiminlyönnit voitaisiin viedä esitutkintaan suoraan sen perusteella, että toimija on syyllistynyt lain rikkomiseen. Viranomaisen tulee voida itse harkita tapauskohtaisesti, edistetäänkö valvonta-asiaa tarvittaessa tutkintapyyntöillä vai määräämällä hallinnollinen seuraamusmaksu, eikä rangaistavuuden tulisi riippua määräyksen, kiellon tai muun hallinnollisen toimenpiteen (pl. seuraamusmaksu) käytöstä. Vakavissa ja ns. moniongelmaisissa tapauksissa voi olla hyvinkin tarkoituksenmukaista viedä asia mieluummin rikosprosessiin kuin määrätä hallinnollinen sanktio.

Toisaalta esimerkiksi vakavissa, moniongelmaisissa tapauksissa voitaisiin myös joutua hyvin erikoiseen tilanteeseen, jossa viranomaisen ei voisi viedä asiaa eläinten merkinnän ja rekisteröinnin epäkohtien osalta esitutkintaan ennen kuin toimijalle on annettu tilaisuus korjata epäkohdat. Jos toimija, rikottuaan lakia monen vuoden ajan vaarantaen elintarviketurvallisuutta ja eläintautien torjuntaa, määräyksen saatuaan korjaa tilanteen, toimijaa ei voitaisi enää lainkaan rangaista rikosoikeudellisesti eläinten merkintää ja rekisteröintiä koskevien velvoitteiden rikkomisesta.

Jos rikosoikeudellinen tie on sidottu määräyksen, kiellon tai muun hallinnollisen toimenpiteen käyttöön, tulisiko loogisesti myös rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun määräämisen olla vastaavasti sidottu määräyksen, kiellon tai muun hallinnollisen toimenpiteen käyttöön?

Esitetyn rangaistussäännöksen ja 36 §:ssä tarkoitetun hallinnollisen seuraamusmaksun muodostama kokonaisuus jää kokonaisuutena epäselväksi. Rangaistussäännöksen muotoilu on ongelmallinen myös 36.4 §:stä ilmenevän kaksoisrangaistavuuden kiellon näkökulmasta. Rangaistussäännöksen mukaan rangaistava teko olisi viranomaisen määräyksen, kiellon tai muun hallinnollisen toimenpiteen rikkominen, mutta mikään näistä teoista ei olisi 36 §:n mukaan seuraamusmaksun määräämisen perusteena. Näin ollen toimijalle olisi ilmeisesti mahdollista määrätä seuraamusmaksu varsinaisten eläinten merkinnän ja rekisteröinnin epäkohtien johdosta, ja tämän lisäksi toimija voitaisiin tuomita rangaistukseen epäkohtien johdosta annetun määräyksen tai kiellon rikkomisesta.

Ruokavirasto toteaa, että pykälässä mainittu rikosnimike ei ole aivan täsmällisen kuvaava, koska rangaistava teko ei ole eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain rikkomisen vaan kyseisen lain nojalla annetun kiellon, määräyksen tai muun toimenpiteen rikkomisen. Rangaistussäännös ei myöskään ole sikäli aivan täsmällinen, ettei laissa edellä tarkemmin 33 §:n yhteydessä kuvatun mukaisesti määritellä yksiselitteisesti kaikkia niitä hallinnollisia toimenpiteitä, joihin viranomainen tosiasiallisesti voisi valvonta-asetuksen 138(2) artiklan nojalla ryhtyä.

Lisäksi Ruokavirasto toteaa, että esitetyssä laissa ei ole voimassa olevasta laista poiketen säädetty millekään viranomaiselle velvollisuutta ilmoittaa poliisille rikkomuksista esitettävää varten. Kyseinen puute voi Ruokaviraston näkemyksen mukaan heikentää lain ja valvonnan vaikuttavuutta.

7 luku Erinäiset säännökset

39 § Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Ruokavirasto pitää esitettyä pykälää hyvänä. Pykälä suojaisi oletettavasti myös virkamiehiä, muita julkisen sektorin työntekijöitä ja viranomaisen valtuuttamia henkilöitä. Pykälän soveltamisessa on huomioitava, ettei ilmoittajan henkilöllisyys saisi pykälän soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa paljastua myöskään epäsuorasti.

”Haitta” on määritelty perusteluissa kohtalaisen yleisesti. Perusteluissa voitaisiin kuvata konkreettisemmin, millaista haittaa työ- tai naapuruussuhteelle voisi aiheutua ilmoittajan henkilöllisyyden paljastamisesta, ja pidettäisiinkö esimerkiksi maalittamista ilmoittajaan kohdistuvana vastatoimena. Pykälässä ei ole myöskään määritelty, riittääkö pykälän soveltamiseen vähäinen haitta vai tuleeko haitan olla merkittävämpi.

40 § Viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Ruokavirasto huomauttaa, että pykälästä ja perusteluista syntyy vaikutelma, että kaikista valvonnoista tulisi periä maksua. Valvonta-asetuksen 79 artikla ei kuitenkaan näyttäisi antavan aihetta tällaiseen tulkintaan. Ruokaviraston näkemyksen mukaan maksullisia olisivat vain uusintatarkastukset, jotka tehdään eläinten tunnistamisessa ja rekisteröinnissä ilmenneiden laiminlyöntien johdosta. Ruokavirasto ehdottaa, että pykälää ja perusteluja täsmennettäisiin tältä osin.

Ruokavirasto pitää hyvänä perusteluissa olevaa mainintaa siitä, että määräyksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi tehdystä uusintatarkastuksesta perittäisiin maksu.

Perustelujen valossa jää kuitenkin epäselväksi, onko tarkoitettu, että myös kehotuksen noudattamisen valvomiseksi tehty uusintatarkastus olisi maksullinen. Lakiin ei esitetä pykälää oikeusvaikutuksia omaavasta kehotuksesta (ks. edellä 27 §:n kommentit), eikä kehotuksen noudattamisen valvomiseksi tehty tarkastus voi Ruokaviraston näkemyksen mukaan olla maksullinen ilman, että kehotuksesta säädetään lailla kuten edellä on tarkemmin kuvattu.

Ruokavirasto ehdottaa harkittavaksi, että maksulliseksi säädettäisiin kaikki viranomaisen toimenpiteet, joihin joudutaan turvautumaan toimijan avustusvelvollisuuden laiminlyönnin tai muun yhteistyöhaluttomuuden takia. Toimijalta voitaisiin edellä mainittujen kriteerien täytyessä periä kaikista uusintatarkastuksista, avustajan käytöstä, pakkokeinojen käytöstä sekä poliisin virka-avusta valvontaviranomaiselle aiheutuneet kustannukset.

41 § Muulle kuin viranomaiselle maksettavat palkkiot ja korvaukset

Pykälän perusteluissa todetaan, että Ruokavirasto maksaisi toimintamenoistaan 26 §:n 2 momentin valtuutuksen mukaisista tehtävistä palkkion ja korvaisi aiheutuneita kustannuksia sopimuksen mukaisesti. Ruokavirasto ei kuitenkaan todellisuudessa maksa toimintamenoistaan mainittuja palkkioita tai kustannusten korvauksia, vaan valtuutuksen mukaisten tehtävien hoidosta valtuutetulle elimelle aiheutuneet kustannukset katetaan kokonaisuudessaan eläintenpitäjiltä perittävillä maksuilla.

Ruokaviraston maksuasetuksessa (161/2021) tarkoitettu suorite ”tunnistusasiakirjan myöntäminen” sisältää kaikki tunnistusasiakirjan myöntämisen edellyttämät toimet, ja suoritteelle säädetty hinta kattaa kaikki kyseisistä toimista aiheutuvat kustannukset. Hintaan sisältyy myös valtuutetulle elimelle tuleva palkkio, jonka kuitenkin tosiasiallisesti maksaa hevoseläimen pitäjä, ei Ruokavirasto. Ruokavirasto ehdottaa tältä osin perustelujen selventämistä ja kysyy, onko pykälän tarkoitus yleisesti mahdollistaa palkkion tai korvauksen maksaminen tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käytännön toteutusta varten valtuutetulle elimelle?

Pykälään voitaisiin tarvittaessa lisätä myös sääntely tarkastuksella käytettäville avustajille maksettavista palkkiosta, matkakorvauksista ja muista välttämättömistä kuluista (ks. tarkemmin 5 luvun yleiset kommentit).

42 § Valtion kunnille maksama korvaus

Ruokavirasto kannattaa eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain lisäämistä eläinlääkintähuoltolain piiriin.

44 § Voimaantulo

Pykälän 3 momentissa annetaan siirtymäsäännös ainoastaan kumottavaan eläintunnistusjärjestelmälakiin muualla lainsäädännössä tehtyjen viittausten osalta. Ruokavirasto katsoo, että vastaavalla tavalla on säädettävä eläintunnistusjärjestelmälain nojalla annettujen säädösten soveltamisesta, kunnes korvaavat maa- ja metsätalousministeriön asetukset on annettu. Esimerkiksi toimijan velvollisuus tehdä rekisterikysely seuraa osaltaan eläintunnistusjärjestelmälain nojalla annetuista eläinlajikohtaisista asetuksista.

Liittyvät lait

Lopuksi Ruokavirasto esittää harkittavaksi, että muutettaisiin myös lakia eläinlääkäriammattin harjoittamisesta (29/2000). Lain 12 § mukaan eläinlääkäriammattin harjoittajan on ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä eläintauti- tai eläinsuojeluviranomaiselle, jos havaitsee hoitamansa tapauksen yhteydessä mahdollisen vastustettavan eläintaudin tai jos eläinsuojelulliset syyt ilmoittamista edellyttävät. Ruokavirasto esittää, että pykälään lisättäisiin vastaava ilmoitusvelvollisuus, jos eläinlääkäriammattin harjoittaja havaitsee eläinten tunnistamisesta ja rekisteröimisestä annetun lain vastaista toimintaa. Tämän muutoksen olisi tarpeen tulla voimaan viimeistään silloin, kun koirien rekisteröintipakko tulee voimaan. Kuten lausunnosta on aiemmin käynyt ilmi, on koirien tunnistamisen ja rekisteröinnin viranomaisvalvontaa vaikeaa tai mahdotonta järjestää siten, että valvonnalla olisi vaikuttavuutta. Eläinlääkäriammattin harjoittajien ilmoitusvelvollisuus mahdollistaisi tehokkaampaa valvontaa.

Yksikönjohtaja

Jaana Mikkola

Ylitarkastaja

Marjaana Spets